

В обороні право -
славної церкви.

48511 10

Косенкоцький, В.

УНДО

В ОБОРОНІ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

УНДО І ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА.

Українське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО) є українською національною партією, яка повстала для того, щоби зорганізовано боротися за права й добро українського народу та обороняти права народу. Ця наша партія є в нашому народі найсильнішою і бореться з найбільшим успіхом за народні справи. Тому всі ті, що намагаються нищити наш нарід, нападають і на Укр. Нац. Дем. Об'єднання, щоби унеможливити йому працю для добра народу.

Наш український нарід належить до двох головних вір: православної і греко-католицької. Оту ріжницю віри також хочуть використати наші вороги, щоби зовсім поріжнити наш нарід між собою. А тому, що православні українці живуть на Волині, Холмщині, Поліссі й Підляшші, а греко-католики в Галичині і Укр. Нац. Дем. Об'єднання має свій осередок у Галичині, то й це використовують наші вороги, щоби у православних українців підкопувати довіра до нашої партії Укр. Нац. Дем. Об'єднання. Вони розсївають про Укр. Нац. Дем. Об'єднання вістки, що воно є католицькою партією і тому не має права мішатися до справ Православної Церкви і віри, а коли ця наша партія забирає голос у справах Православної Церкви, то робить це не для її добра, але для інших цілей. Є це суцзя брехня і клевета на те, щоби шкодити Укр. Нац. Дем. Об'єднанню, а тим самим і загальній народній справі.

Українське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО) однаково боронить справ Греко-кат. і Прав. Церкви. У програмі партії УНДО

Львів. Бібліотека
АН УРСР

Рад 269
29.11.50.

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВА. ІМ. ШЕВЧЕНКА
Л. В. Л. В. І.

є окрема точка про відношення партії до церковних справ і там говориться дослівно: „Українське Національно-Демократичне Об'єднання відстоює у релігійних справах рівноправність всіх віроісповідань і їх внутрішню самоуправу. Приймаючи засаду християнської моралі в основу духового розвитку нації, партія обстоює науку і права Греко-католицької Церкви в Галичині та **Православної Церкви на інших українських землях**“.

На черговому Народньому Зїзді, 24. грудня 1928 р., голова УНДО, посол д-р Дмитро Левицький присвятив у своєму політичному рефераті окремий уступ українсько-церковному православному рухові в Польщі. Тоді голова партії сказав дослівно: „У програмі нашої партії виразно зазначено наше становище до обох церков, які гуртують у собі українців у Польщі. З того становища виходить ясно, що ми можемо лише співчувати та по змозі активно співділати з усіма тими заходами православних українців з Холмщини, Волині, Підляша й Полісся, які змагають до оздоровлення відносин у православної церкви“.

А ось ще й останній голос у цих справах з боку початкової установи партії УНДО, а саме резолюція Центрального Комітету з дня 8-го березня 1930 р.:

„Ц. К. протестує проти дальшого штучного підтримування польською владою хаосу і безладдя у справах православної церкви в Польщі. Ц. К. вважає недопустимим вмішування міністра віроісповідань, як світського адміністраційного чинника, до таких суто внутрішніх церковно-православних справ, як справа собору православної церкви. Стоючи на програмовому становищі Укр. Нац. Дем. Об'єднання — „значіння церкви в житті народу“ — Ц. К. рішуче заявляється проти зазіхання на стан посідання однаково Греко-кат., що й Православної церкви в Польщі з якоїб це не було сторони і тому одобрює тактику Українського Клубу, який виступив проти цього роду засобів підривання еksi-

стенції та обезправнювання православної церкви, як т. зв. ревіндикаційні процеси. Ц. К. до-ручає Президії і надалі піклуватися якнайширше цими справами і вірить, що український православний нарід Волині, Холмщини, Полісся та Підляша вийде побідно з боротьби за свою віру і церкву, яку веде на два фронти — проти польської влади і клеру та московського русифікаторського духовенства“.

Тепер питання: чому Укр. Нац. Дем. Об'єднання (УНДО) боронить справи Православної Церкви? Про це говорить наведена вгорі програма УНДО, а тепер ми ближче її пояснимо. УНДО є партією всеукраїнською, яка бачить скрізь один український нарід, що живе на українській землі і має спільну історичну минувшину, спільне нинішнє горе і спільні мрії на будуче. Тому УНДО не бачить і не хоче бачити якихось кордонів між Галичиною і Волинню і **за ніяку ціну не хоче допустити, щоби всередині одного українського народу існували релігійні спори і ворожнеча. Кожний українець хай зберігає ту віру, в якій його охрестили, і тримається тої церкви, до якої змалку належав.** Не нам українцям причиняти собі нові клопоти внутрішніми церковними спорами. Ми маємо досить спільних ворогів, які виступають однаково проти Православної як і проти Греко-католицької Церкви і перед тими ворогами ми повинні боронитися. — **Наша річ є зберігти єдність українського народу та усувати все, що могло би цю єдність порушити.** Того самого погляду тримаються всі найсвітліші уми і серця українські, яким дорогий український нарід.

Не досить належати до Православної Церкви, щоби бути добрим православним і добрим українцем. Нераз власні діти є гірші для батьків, як сусіди. Такими негідними дітьми Православної Церкви є прм. лицеміри з „Української Ниви“, які прикриваються плащиком православ'я, але йдуть разом з противниками всього українського православного народу. **Вони хочуть порізнити і посварити православних українців**

з Волині з греко-католицькими українцями з Галичини, нацьковуючи одних на других та ширючи про одних і других всілякі побрехеньки. Ту саму розкладову роботу ведуть в соймі пани посли з „одинки“, виконуючи волю пославших їх. Українське Національно-Демократичне Об'єднання не дасть себе спровокувати. Чи це подобається його ворогам чи ні — УНДО буде далі стояти на сторожі прав Православної Церкви і віри на православній українській землі Волині, Холмщини, Підляша і Полісся і зі всією рішучістю буде поборювати спроби внести релігійну ворожнечу внутрі одного українського народу.

ЩО ЗРОБИВ УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ

В ЦЕРКОВНІЙ СПРАВІ.

Український Клуб, який складається з 24 послів і 9 сенаторів, у своїй соймовій праці в обороні прав і інтересів українського народу присвятив багато уваги також і церковній справі. Всім є відоме тяжке положення Православної Церкви, а що вона є церквою майже всіх українців Волині, Холмщини, Полісся й Підляша, то Український Клуб присвятив дуже багато уваги обороні її слухних прав.

Справа церковного майна.

Православну Церкву фактично позбавлено її майна. Церковним майном розпоряджається уряд, а не вища церковна влада. Наслідком цього ще в перших роках повстання Польщі забрано від православних понад 600 церков; з них більшу частину віддано було „тимчасово“ (вже 10 літ!) латинському костелові, а решту просто замкнено. Тих замкнених церков є особливо багато на Холмщині — 133 церкви. Так і стоять вони вже 11 літ, з повибиваними вікнами та понищеними дахами, і тихо вмірають.

Якийсь час був спокій з церквами. Але останніми роками знов почався наступ на православні церкви. Мім іншим кілька церков було віддано для нової т. зв. „унії всходнього обжонд-ку“. Цю нову унію, яку впроваджує польсько-латинський єпископат, виразно піддержує адміністрація. Всім відома справа Жабча, луцького повіту, де багато натерпілись наші люди. Знов недавно зачинено братську церкву в Острозі. Але найгіршим злом за останні часи було те, що почалась у значних розмірах розбірка церков, переважно на Холмщині, чого перед тим не було. Досі розібрано вже 51 церкву.

В обороні церковного майна Український Клуб передовсім зголосив внесення, щоби церковним майном розпоряджав не уряд, але щоби ним завідувала сама церква. Це внесення лежить вже другий рік без руху в конституційній комісії, бо ні одна польська партія, ні сам уряд не хоче знести заряду уряду над церковним майном.

Справа Жабча.

В справі трагічних подій в Жабчу Український Клуб вніс в соймі нагле внесення. В тій справі промовляв у соймі посол з Українського Клубу д-р Біляк. Цей посол, а рівнож послы Вишлоцький і Заваликут (всі з Українського Клубу) їздили до Жабча, щоби на місці ознайомитися зі справою. Про Жабче широко писали наші газети („Діло“, „Свобода“, „Новий Час“, „Народня Справа“, „Український Голос“), а також і заграничні газети.

Пригадуємо нашим людям, що, на превеликий наш сором, знайшовся в соймі посол українець, який виступав проти жабчан, а в обороні адміністрації. Це був посол Сегейда, віцебурмістр Здолбунова, який вийшов в послы по листі ч. 1 з Ковля. Ось що він говорив в соймі у справі Жабча: „Не бачу жадної потреби ухвалювати внесення Українського Клубу. Оскільки в 1928 р. православні люди с. Жабча перейшли

до унії, то тим самим і церква перейшла до уніятів. Про запечатання церкви просила воеводу сама делегація від православних жабчан. Не бачу нічого пильного в тій справі, бо люди сидять тепер спокійно. Щож торкається адміністрації, то вона заховувалася в часі молитов дуже спокійно“. — Характерно, що посол Сегейда ні разу не сказав, що мова йде про „унію східнього обряду“, лише промовляв так, начеб в Жабчу йшла боротьба між Православною та українською Грекокатолицькою Церквою.

Щоб оцінити, як пос. Сегейда перекручував правду, пригадуємо дійсний перебіг подій в Жабчу. Про ці події посол д-р Біляк ось що говорив у соймі (Подаємо це дослівно на підставі стенографічного протоколу сойму): „20 лютого 1929 р. православні в числі около 200 осіб пішли до церкви зі священником о. Сагайдаківським і рішили залишитися в церкві так довго, аж повернуть їм церкву. 21. лютого прибуло до села 32 поліціантів з агентами і заступником повітового команданта поліції Кулешою. Поліціанти оточили церкву зі всіх сторін, а в селі заведено стан, який живо нагадував виїмковий. Населення було змушене безплатно прокормлювати поліціантів і доставчати їм підводи по 7 до 10 підвід денно. Від неділі 24. лютого відрізано церкву від зовнішнього світа і одночасно поліція ввійшла до середини церкви. Частина парохіян вийшла з церкви; в середині залишилося яких 100 осіб, а між ними старці, жінки і діти від 10 літ вгору. 7 днів не допускали до середини церкви ні води, ні харчів; поліція забрала з церкви навіть малу залізну піч, а в ночі з 27. лютого виняла входові двері, щоби присутніх примусити морозом вийти з церкви. Такий стан трівав до 1. березня 1929 р. В тому дні поліція, яка перебувала в середній частині церкви, — вийшла до частини церкви біля вівтаря і усунула звідтам вірних, не перебираючи в засобах при усуванні; не пощадили навіть священника, на якому при усуванні знищили церковні ризи. Мліючого

священика вложено на санки та перевезено до хати солтиса, де поліційний агент зняв з нього подерті ризи. Негайно після опорожнення церкви арештовано 6 осіб, а між ними священика, церковну службу і б. учительку Дембицьку та скованих відставлено до суду в Луцьку“.

Завдяки, між іншим, заходам Українського Клубу удалось пізніше вернути жабчанам церкву. А тоді цю заслугу приписали собі пп. Богуславський і Сегейда з 1-ки, забувши про свої промови в соймі.

Розбірка церков.

Як тільки довідався Український Клуб про це, що розбірають церкви, ходила до міністра ісповідань делегація в особах послів: Целевича, Васильчука і Хруцького. Міністер запевняв, що нищення церков відбувається без відова центральної влади, та висловив погляд, що тільки там можуть бути розібрані церкви, де того вимагає загроза завалення церкви. Але після того далше йшла розбірка церков і то навіть мурованих і дуже міцних. Тому, що саме в тому часі — літо 1929 р. — не було сойму, то Український Клуб звернувся через відповідні чинники до Риму, щоби через Рим вплинути на Варшаву, щоби припинено руйнування християнських святинь. А як тільки скликано було сойм, Український Клуб підніс цю справу з соймової трибуни. В обороні церков промовляв посол з Українського Клубу Струтинський, підносячи, що немає ні практичної потреби, ні морального права, ні законних підстав нищити церкви. А цілком вже незрозуміла розбірка тих церков, що ніби то для пекучих потреб католиків були відібрані від православних і пересвячені на костели.

Тут знов найшовся такий українець, що виступив проти Українського Клубу в обороні уряду та **одобрював нищення церков. Зробив це посол Богуславський** — українець, православний, що вийшов в послы з Острова по листі ч. 1.

За російських часів цей пан славив царів і видав брошуру „300-летіє дома Романових“, а тепер... змінив пана. Пос. Богуславський хотів перекрутити правду і намагався звалити вину за відібрання церков польсь. владою в 1918-19 рр. на австрійців у часі світової війни в 1915-16 рр., а про нищення церков у 1929 р. навіть не згадав.

Справа церковної землі.

Зі справою церков тісно звязана друга справа — справа церковної землі і парохіяльних будинків. Церковна земля, згідно зі своїм історичним походженням та на підставі канонічного права, є співласністю самої віруючої громади. Як відомо, на підставі існуючих законів частина церковної землі мусить бути оставлена для потреб парохій, а решта може бути розпарцельована **передовсім між місцевим населенням для поповнення малоземельних господарств і переважно між православним.** Досі ще нема закону, який би встановляв, скільки має бути парохій і скільки землі має бути при них залишено. Але всупереч тим законам вже тепер польські ліві партії (польські соціалісти, „Стронніцтво Хлопске“ і „Визволене“, що має на виборах ч. 3), хотіли ухвалити в соймі новий закон, по якому церковну землю — цю співвласність української віруючої громади — в кількості 23.000 десятин малобся негайно віддати на власність тим осадникам, людям не місцевим і не православним, які з волі уряду арендують цю землю і то пересічно по 40—50 десятин кожний. З польськими лівими партіями **в цій справі** були однодушні й посли з „одинки“, хоч звичайно вони сваряться і ворогують між собою. Та сама однодушність запанувала між польською лівницею і „одинкою“, коли посли з „одинки“ знов хотіли поновити закони про осадництво на українських і білоруських землях, які ще в 1920 р. ухвалили були польські ліві партії.

На забрання церковних земель і віддання їх осадникам і взагалі на поновлення осадниць-

тва на українських землях погодились також українські послы з „**одинки**“: Богуславський, Сеґейда, Редько, Острейко і Садовський. В тих справах в обороні рідної землі виступали в соймі лише послы з Українського Клубу: Луцький, д-р Баран і Хруцький. Наразі ці закони здержані, але на новій сесії сойму чекає нас дальша боротьба.

Справа „ревіндикації“.

Третьою справою, яка торкається церковного майна, є справа т. зв. „ревіндикації“ православних церков в числі 724, які через суд хоче забрати від православних римо-католицький польський єпископат. Про цю справу пишеться окремо. В тій справі промовляли в соймі послы Хруцький і Паліїв оба з Українського Клубу.

В обороні внутрішньої самоуправи церкви.

Православна Церква взагалі позбавлена свободної внутрішньої самоуправи. З державної скарбниці одержує Православна Церква 4 рази меншу заpomогу, ніж їй належалося. Всупереч конституції нашою Церквою управляють не митрополит і єпископи, а пани міністри ісповідань і внутрішніх справ через воеводів і старостів. А й цими грішми, що ухвалює сойм на Православну Церкву, розпоряджається міністерство ісповідань. Духовними школами (семинарjami і Богословським Факультетом) завідує світська шкільна влада. Бувало, що заборонялись церковні процесії (в Лашеві на Холмщині в літі 1929 р.), заборонялись публичні відправи служби Божої на цвинтарях, або коло замкнених церков (Жабче, Лосинець і інші в 1929 р.). Адміністрація хоче присвоїти собі навіть право переводити священників з одної парохії до другої. Нарешті міністер ісповідань, як це показала справа заборони Собору Православної Церкви, хоче сам установити, який має бути Собор і що він має робити. У всіх цих справах Україн-

ський Клюб ставав рішучо в обороні прав Православної Церкви.

Справа Собору.

Собор — це найважливіший орган Православної Церкви, що самотім має право вирішувати ті основні справи церковного життя, які визначали би і внутрішній устрій Церкви і її зовнішнє положення в державі. В нинішніх умовах особливо важною, навіть вирішальною справою для самого існування Церкви, є справа статуту Православної Церкви. Цей статут мав би вирішити раз на завжди матеріальне і правне положення Церкви в державі. Такий статут може бути ухвалений лише Собором Православної Церкви шляхом переговорів між Собором і Польською Державою. Собор, який мав відбутися на підставі ухвали св. Синоду, мав власне зайнятися ухваленням статуту Православної Церкви. Але цей Собор не міг зібратися, бо міністер ісповідань, як це видно з його листа до Митрополита, не бажав собі, щоб Собор займався справою статуту Православної Церкви про її положення в державі і заборонив скликання Собору.

В справі Собору видав Український Клюб відозву до народу, закликаючи всіх вірних прийняти участь у виборах. Коли-ж стала відомою заборона Собору, Український Клюб зголосив у цій справі в соймі нагале внесення. Крім цього в справі Собору говорив кілька разів у соймі посол з Українського Клубу Хруцький, домагаючись, щоб уряд не вмішувався до внутрішніх справ Церкви, а такою внутрішньою справою Православної Церкви, до якої також вмішується міністерство, є і справа складу Собору і програми його праці.

І знов, — уже третій раз (на наш сором!) взявся боронити міністра за його заборону Собору українець Сегейда, посол з „одинки“. Пос. Сегейда признає за міністром право забирати голос в канонічних справах Православної Цер-

кви. А треба знати, що таке право Православна Церква визнає лише за святими отцями і апостолами Соборної Православної Церкви.

Церковно-Парляментарна Комісія.

Для оборони прав Православної Церкви створено при Українському Клубі спеціальну Церковно-Парляментарну Комісію, до якої входять крім українців і білоруські послы та сенатори. Головою цієї Церковно-Парляментарної Комісії є посол Хруцький, а секретарем п. Косоноцький, секретар Українського Клубу. Церковно-Парляментарна Комісія займається тепер головню двома справами: 1. справою скликання Собору Православної Церкви і 2. справою освітлення в опінії цілого світу справи „ревіндикації“ церков. У тій останній справі вийде скоро спеціальна брошура.

Що повинен пам'ятати виборець, якого цікавить церковна справа?

Оце в коротких словах описане те, що робив Український Клуб в обороні Православної Церкви на соймовому ґрунті. Треба з особливою силою підкреслити, що тільки послы з Українського Клубу, які вийшли з виборчої листи ч. 18, виступали в обороні Православної Церкви. Послы з соціалістичних українських клубів, які вийшли з виборчих лист ч. 22, ч. 8 і ч. 19, в церковних справах мовчали, бо соціалістів цілого світу, згідно з їх програмами, церковна справа не цікавить, а найбільш ліві з них — комуністи — взагалі поборюють релігію. Що-ж торкається українських послів з „одинки“, то з обуренням, стидом і погордою треба ствердити, що вони, хоч рахують себе віруючими, мали безсоромність виступати проти своєї Православної Церкви, яка протягом віків була матір'ю українського народу і за яку наші прадіди кров свою проливали й голови козацькі складали.

Секретаріят Українського Клубу.

„РЕВІНДИКАЦІЯ“ ЦЕРКОВ НА ВОЛИНІ Й ПОЛІССІ.

Латинський єпископат подав до суду православні консисторії про „ревіндикацію“, себто зворот 724 православних церков і монастирів, разом з церковними землями та будинками. Хочуть забрати між іншим Почаївську Лавру, Кременецький, Мілецький, Зімненський і Корецький монастирі. Польське духовенство твердить, що ті православні тепер святині були колись уніятськими, що сто літ тому назад російський уряд насильством впровадив православя і одночасно передав православним ті церкви з їх майном.

Не будемо тут говорити про те, що від самого моменту, коли українці прийняли православя, себто від часів св. Володимира Київського, аж до 1596 року, всі церкви на Волині та Поліссі були православними; щойно в тому році кілька православних єпископів підписали унію з Римом і з часом увесь нарід прийняв унію, але в 1839 році вернув назад до православя. Скажемо лише, що церкви й церковне майно належать до народу, і коли він змінить обряд, то все одно церква остається в його посіданні. Дуже гарно висловився про це 2-го лютого ц. р. найвищий достойник Греко-католицької (уніятської) Церкви львівський митрополит Андрій Шептицький в розмові з представником газети „Дзень Польські“. Він між іншим сказав: „Згідно зі східним законом ці сільські церкви належать до цьогож люду. Там він приймав хрещення і молився. Довкола них хоронив своїх покійників. У стінах тих церков зберігається те, що в народі є найсильніше, а інколи й найбільше спасення перед агітацією — ота „віра батьків“. Не можна такому народові, що терпів релігійно і тепер терпить з релігійних мотивів (відомі є церковні замішання на Волині!), давати відчувати щось, неначе новий релігійний примус чи кривду... Греко-католицькі духовні кола не візьмуть у тій

ревіндикації ніякої участі. Я радий, що можу це сказати“.

Так говорить представник уніятської церкви, яка одна тільки й малаб право жадати звороту того, що колись було в її посіданні. Але як бачимо, вона цього не хоче робити. Натомість роблять це латино-польські чинники, які нічого спільного з тими церквами не мали.

Бачучи загальне обурення і осуд усього світу, латинські єпископи випустили заяви і послання до православної людности (архієпископ виленський Яблжиковські і єпископ пинський Лозинські), в яких силкуються переконати, що ніякої кривди православним вони не роблять, що православних церков є забагато, а костелів замало, що позови торкаються тих церков, які належали давніш до них. Подивимось, чи польсько-латинський єпископат має рацію.

На терені сойму і сенату створилась в кінци 1929 року „Парляментарна Комісія для оборони Православної Церкви“, до якої увійшли послі й сенатори, вибрані з листи ч. 18. Ця Комісія зібрала всі матеріяли в справі „ревіндикації“, обробила їх і виготовила спеціальні карти (на днях ця праця вийде окремою книжкою). Як указують ці матеріяли Комісії, то православних вірних на Волині й Поліссі, згідно з офіційними даними польської статистики є 2,093.251 (вдійсности православних, як говорять навіть польські вчені, далеко більше), а римо-католиків — 281.438; себто православних є понад 7 разів більше. Православних церков на Волині й Поліссі є 1.109, а костелів 177 (в тому 9 т. зв. „східнього обряду“). Таким чином на одну церкву припадає 1887, а на один костел 1590 осіб. Як бачимо, римо-католики і тепер є в кращих умовах; а ще треба зазначити, що церкви є переважно деревляні, а костели в 75 проц. муровані і в них може зміститися далеко більше людей, як у церквах. Мимо того хочуть від православних забрати 375 церков (на Волині 145, і на Поліссі 230). Тоді булоб православних церков —

734 по 2852 на 1 церкву, а костелів — 552 по 509 осіб на костел.

Ще яскравіше виглядає ця ніби то „необхідність ревіндикації“ в окремих повітах. Прм.: У берестейському повіті є 100.920 православних і 25.024 р.-католиків; прав. парохій там є 51, а костелів — 12; хочуть „ревіндикувати“ 59 церков, в тому 42 парохії; отже залишилось би 9 правосл. парохій по 11.213 осіб і 71 костелів по 212 осіб. **В дрогичинському пов. є 67.005 прав. і 2024 р.-кат.; прав. парохій і філій є 24, а костелів — 3; хочуть „ревіндикувати“ 27 церков, в тому 23 парохії; залишилось би 1 прав. парохія („Суботи“) на 367.005 осіб і 30 костелів по 68 осіб. У крем'янецькому повіті є 206.622 православних і 19.155 римо-католиків; прав. парохій є 113, а р.-кат. 14; хочуть „ревіндикувати“ 34 церкви, в тому 26 парохіяльних, Почаївський і Крем'янецький монастирі; залишилось би 87 прав. парохій по 2.375 осіб і 48 р.-кат. по 399 осіб.** Не маємо місця наводити більше прикладів; хто цікавиться цим, то набуде собі книжку парламентарної Комісії оборони Прав. Церкви, а там найде про це подрібні дані.

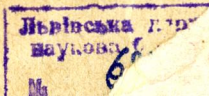
З тих-же праць Комісії видно, що у величезній більшості сіл, де хочуть „ревіндикувати“ церкву, майже зовсім немає римо-католиків. Так згідно з переписом населення 1921 року в десятках таких сіл римо-католиків немає ні одного, в сотні сіл число р.-кат. не перевищує десяти... (Докладна статистика знов таки уміщена в книжці про ревіндикацію). Виходить, що навіть костельного сторожа треба булоб спроваджувати з другого села! Значить „ревіндикація“ зовсім непотрібна для римо-католиків і, навпаки, є величезною кривдою для православних.

Переглядаючи роки збудовання церков, які хочуть „ревіндикувати“, вдаряє в очи факт, що десятки їх повстали вже по тім, як населення приняло православ'я, значить ніколи не були ні уніятськими ні римо-католицькими; кільканадцять церков поставлено ще до впровадження унії, а решта за сто останніх літ перебування в

руках православних кілька разів ґрунтовно ремонтувалась коштом православних. **Зі всіх тих 375 церков на Волині й Поліссі лише 6 належало колись до римо-католиків.** З того видно, що „ревіндикація“ не має історичних, ні правних, ні моральних підстав.

Для повноти картини додамо, що римо-католицьке духовенство хотіло би забрати **понад 31.000 десятин православно-церковної землі** (в ковельському повіті — 2033 десятин, крем'янецькому — 2954, дубенському — 862, луцькому — 407, рівненському — 548, берестейському 5400, кобринському — 6500 і т. д.) і парохіяльні церковні будинки. Ясна річ, що бажання забрати у православних українців 375 церков, понад 31.000 десятин землі і численні парохіяльні будинки не є подиктоване необхідністю заспокоїти релігійний голод місцевих римо-католиків, а є просто новим наступом польського латинства на українське православ'я. Латинський єпископат міркував так: „Не буде православних церков, то православні віруючі українці підуть до костелів, а тоді вже легко буде зробити з них правовірних поляків-католиків. Разом з церквами заберем землю й будинки, а це дасть можливість добре жити римо-катол. ксьондзам“. Але вони сильно помиляються. Український селянин не продасть своєї віри і національності! Небезпека втрачення своїх церков, церковної землі і будинків об'єднає православних ще більше довкола тих, які не на словах, а на ділі боронять Православну Церкву і церковне майно, вважаючи, що і Церква і земля належать до православного українського народу. Всі православні піддержать Парляментарну Комісію оборони Церкви, членами якої є посли і сенатори з Українського Національно-Демократичного Об'єднання, обрані в 1928-ому році з листи ч. 18.

В. Косонош

6727

18

КА З ЧАСОПISY „СВОБОДА“
ЛЬВІВ, РИНОК 10/П.

„Діло“, Львів

рл 6727

В обороні право -
славної церкви.